

Mustvee linnakeskuse arhitektuurivõistlus

(hanke viitenumber 259442)

ŽÜRII PROTOKOLL

ŽÜRII KOOSSEIS:

Indrek Kullam, Mustvee Vallavalitsus, žürii esimees;

Reili Tooming, Mustvee Vallavalitsus;

Marju Soop, Mustvee Vallavalitsus;

Kalle Vellevoog, Eesti Arhitektide Liit;

Jaan Tiidemann, Eesti Arhitektide Liit;

Maarja Kask, Eesti Arhitektide Liit;

Ülle Kunnus, Eesti Maastikuarhitektide Liit.

Protokollis: Ingrid Kormašov.

KOOSOLEKU TOIMUMISAEG:

15.03.2024 12.00-16.00

KOHT: Mustvee Vallavalitsus, Tartu tn 28, Mustvee, Jõgeva maakond.

Arhitektuurivõistluse eesmärk:

Arhitektuurivõistlus on avatud riigihanke ideekonkurss väliruumi arhitektuurse ja mahulise planeeringu eskiisprojekti saamiseks. Võistluse eesmärk on leida Mustvee linna keskosale parim arhitektuurne ideelahendus. Ümberehituse eesmärgiks on ruumi muutmine praegusest lahendusest inimsõbralikumaks ja mitmekesisemaks, tänapäevaseks, esinduslikuks ja ajaloolist pärandit rõhutavaks avalikuks ruumiks, mis pakub meeldivat ja turvalist olemist ning tegevusvõimalusi igas vanuses inimesele igal aastaajal. Mustvee keskuse kaasajastamine peaks andma impulsi kohaliku ettevõtluse ja kultuuri arenguks.

Võistlusala hõlmab olulist osa Mustvee kesklinnast. Võistlusalale tuleb välja pakkuda Mustvee keskväljaku asukoht ja selle ulatus. Kavandada pargialad, kergliiklus, sõiduteed ja parkimine, võimalikud rajatised. Pakkuda välja uushoonestuse alad ja mahud.

Arhitektuurivõistlus korraldati EV 100 „Hea avalik ruum“ jätkuprogrammi raames.

Programmi üldised eesmärgid:

- Eesti avaliku ruumi kui ühise elukeskkonna mõtestamine linnaruumiprojektide kaudu;
- ettevõtlus- ja elukeskkonna elavdamine kohalikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil;
- Eesti linnade planeerimise tõstmine uuele kvalitatiivsele tasemele ja elanike teadlikkuse kasvatamine nüüdisaegse linnaruumi küsimustes.

Võistluse tähtajaks 27.02.2024 kell 15.00 esitati kaheksa ideekavandit, mis kõik kvalifitseerusid hindamisele.

Žürii liikmed töötasid läbi kõik vastavaks tunnustatud kavandid. Žürii selgitas konkursi auhinnavõitjad välja Eesti Arhitektide Liidu poolt koostatud dokumendi „Eesti arhitektuurivõistluste juhend 2013” ja võistluse tingimuste alusel.

Hindamiskriteeriumid, mida kasutati auhinnavõitjate väljaselgitamisel, on:

- Lahenduse linnaehituslik kvaliteet ja kontekstiga sobivus;
- Lahenduse arhitektuurne kvaliteet, funktsionaalsus ja vastavus võistlusülesandele;
- Lahenduse terviklikkus ja keskkonda sobivus, sh arhitektuurse lahenduse värskus ja tänapäevsus;
- Lahenduse otstarbekus ja realiseeritavus: ehituslik ökonoomsus ja kulude suurus objekti elukaare jooksul.

Enne ideekavandite hindamist tutvusid žüriiliikmed võistlusalaga ja arutasid läbi Mustvee linna ootused. Vallavalitsuse esindajate sõnul on probleemiks, et keskväljak pole välja kujunenud ja viimase 50 aasta jooksul pole linnapildis üldiselt suuri muudatusi toimunud. Alles viimasel ajal on uued hooned hakanud linna ilmestama. Sadamaalal on suur perspektiiv, see koos jõeäärse alaga on ca. 15 aastaga kõige rohkem muutunud. Sinna on palju panustatud, kuid puudub ühtne kontseptsioon sadamaala arendamiseks, ellu viiakse pigem väikesi ruumilisi muudatusi. Vaja oleks laiemat, läbimõeldud vaadet. Probleemseks kohaks kesklinnas on bussijaama ala, selle üldine lahendus ja ühenduskohad, samuti jõepargi, kesklinna ja järveala omavahelised ühendused - praegu läheb iga jalakäija sealt, kust saab, tarvis oleks head loogilist liikumisskeemi.

Täna on linn tõmbekohaks ainult suvel ja seda soovitakse veelgi tugevdada. Septembri lõpust kevadeni, kuni järv jääst vabaneb, on väga vaikne periood. Linna keskosa arendamine avaks loodetavasti tee rohkematele, aastaringsetele tegevustele. Vallavalitsuses on olnud arutlusel mõned uued hooned, näiteks spaahotell ka juba töös olnud. Arhitektuurivõistluses mainitud avalik hoone ei pea tingimata spaa olema, osalejatelt oodatakse ideed, mis kesklinna elavdaks.

Inimesi Mustveesse kokku toovaid erinevaid üritusi toimub mitmeid ja loodav avalik ruum aitaks kindlasti neid kvaliteetsemalt läbi viia ja ka uusi lisaks kavandada. Sibulatee on oluline ühendaja teiste Peipsi-äärsete omavalitsustega, Mustvee on ka täna selle jätk. Varasemalt on siin toimunud uisumaratonid, mida heitlike jääolude tõttu on raske planeerida. Üle 30% valla elanikest on vanemaealised ja kui põlvkondade vahetust ei toimu, on Mustvee kaugem perspektiiv suvituspiirkonnaks jäämine. Uusi töökohti siia väga ei tule, siiski on viimasel ajal linna lisandunud mitmeid teenusepakkujaid.

Žürii hinnangul oli võistlusülesanne hästi koostatud ja võistlustööde puhul peeti olulisimaks, kuidas on lahendatud väljak ja mis toimub selle ümber. Ainult sillutisest ja purskkaevust ei piisa hea avaliku ruumi tekkimiseks. Olemasolev linnastruktuur, jõeäär, järveäär on väljakujunenud ning see loogika on hea põhi, millele ideekavandi kontseptsiooni rajada. Mitmed võistlustööd ongi seda ära kasutanud.

HINNANGUD IDEEKAVANDITELE:

/tähestikulises järjekorras/

KOIDIK

Žürii hinnangul leidub töös mitmeid häid momente, kuid tervik on killustatud. Õnnestunud on lahenduse keskosa, kus lõpeb peatänav ja kaks peamist liikumissuunda saavad kokku – põhjast lõunasse moodustub tugev telg ning liiklus on rahustatud erineva katendiga. Postiivne on jõesuudmes lihtsa võttega väikese ala tervikuks kujundamine, pikendades järveäärset platsi teedega raamitud liivaalaga.

Töö on veidi ebaühtlane, minnes kohati ülipõhjalikuks (näiteks haljastuses kuni üksikute taimeliikide määramiseni), kuid teisel jääb autoritel olulistest küsimustest detailsusest puudu, nende tähelepanu on suunatud mujale. Näiteks puiestee, mida tekstis on mainitud, ei joonistu välja. Parkla liigendamine haljastusega on hea mõte ning žürii leidis, et eelistada võiks maha istutatavaid taimi - see on oluline vahe nii hilisema hoolduse kui keskkonnahoiu aspektist.

Ujumiskoha idee on hea, kuid selle asukohaga on veidi eksitud - põhjamaulil on veetase liiga madal. Traditsiooniline ujumiskoht paikneb teisel pool jõge, kus ujumisvõimalused on paremad. Skulptuuri asukoht järveni viiva tänava lõpus on huvitav, kuid selle lahendus ja kuju siiski küsitav.

Kaks kavandatud uut hoonet mõjuvad kohaliku mõõtkava arvestades liiga massiivselt. Hoonete ja väljaku vahele jääv ebamäärane kujuga varikatuste ala tekitab küsimusi. Raudtee tänava poolsesse külge jääb hiigelsuur autoparkla, mida võinuks haljastusega liigendada.

Töö peamine puudus on, et autorid pole tajunud kohaliku mastaapi. Ülisuured sillutatud pinnad ning üledimensioneeritud uued hoonemahud ei ole omased Mustveele ega väikeasulatele üldisemalt.

Töö vormistus on professionaalne ja meeldiv.

MUSTVEE PEENRAD

Žürii hinnangul on autorid olemasolevasse keskkonda suhteliselt vähe sekkunud ega näe ette suuri muudatusi. Kahanevates asulates sobibki paremini pigem vähene sekkumine ja näiteks jõe ääres töötab hästi ka olemasolev olukord. Töö on vormistatud professionaalselt, autorite ideed on selged ja lihtsasti tajutavad. Autorid on tabanud Mustvee mastaapi ja lähenenud ülesandele tundlikult.

Pakutud lahendus on üldiselt sümpaatne, ühe suure küsitavusega: mastaapne lava, mis katab kinni järvevaate ja mida tegelikult pole Mustveele tarvis. Kohalike jaoks mõjub see lausa ehmatavana. Statsionaarne lava on juba olemas Kasepääal, mis asub vaid mõne kilomeetri kaugusel, seega oleks Mustveele veel ühe rajamine majanduslikult põhjendamatu nii ehituskulude, hilisema hoolduse kui ka ürituste konkureerimise seisukohalt. Siin toimuvate suurürituste puhul kasutatakse ajutist lava, millele tuleks koostöös vallaga leida väljakul sobiv asukoht. Autorite pakutu on päikese suhtes küll õigesti suunatud, kuid ei arvesta üldse järvega. Lisaks vaate sulgemisele on helivõimendus otse linna poole suunatud, kolmandaks võtab see ära võimaluse sündmustele kaasa elada järvelt paatidest, mida ollakse harjunud tegema.

Ruumilisest seisukohast on lava asetamine väljaku äärde arusaadav otsus, sest see piiritleb ruumi, tekib lavaesine liigendus, mis koos uue võimaliku hoone esisega loob kaks mikroruumi ühe suure asemel. Lava aitab ka kinni püüda järve poolt puhuvat tuult. Kuid lava teostus oleks pidanud olema nutikam, varikatus keeratav ka järve poole, lava kasutatav astmetena vmt. Samuti on näidatud konstruktsioon siin tuulte ja tormide käes ilmselt liiga nõrk.

Tänavalõik järve ääres on laiemaks venitatud nagu suvituspiirkondadele omane, ülekäigud selgelt välja toodud, parkimine ära hajutatud. Katendiga antakse teada, et jalakäijatel on sellel alal eelisõigus. Liikluse rahustamiseks on sõiduteed tehtud kitsamaks, kuid need lõikavad väljakualalt igal juhul läbi. Suurte ürituste ajaks pannakse sõidutee kinni.

Coopi kaupluse esise lahendus on hästi õnnestunud. Turg paikneb õiges kohas ja bussid mahuvad liiklema.

Haljastuses tuleks kastide asemel eelistada maha istutatavaid taimi. Seletuskirjas on juttu sibulapeenardest, kuid avalikul alal pole see kõige parem mõte, sibula asemel võiks kasvatada laukusid.

Žürii leiab, et põhimõttelised ruumilised otsused on hästi tehtud ja statsionaarse lava ära jätmisega ei kaota lahendus midagi. Edasises töös saab täpsustada ka veetorni ja jõeäärse ala kasutust, samuti jõe ja järvega ühendust väljakualalt.

MUSTVÖÖ

Žürii hinnangul erineb lahendus kahest eelnevast („Koidik“ ja „Mustvee peenrad“) selle poolest, et keskne järveäärne ala on lahendatud täiesti teisiti – kahe telje ristumist ei ole, väljaku asemel tekib promenaad ning väljakuala on toodud tagasi asumi sisse, kus pearõhk on kultuurimajal. Samas keskväljakut joonistatud ei ole, näidatud on küll liikumisteljed, kuid selge ruumiline otsus keskväljaku asukoha osas puudub. Võimalik, et autorid ongi taotluslikult loonud pigem tänavate ala. Üldiselt tundub, et autoritel pole olnud suuri ambitsioone.

Sidusus on tagasihoidlik. Promenaad on veetorniga kokku viidud muulilt algava nn „järvevööga“. Teise „vöö“ lisamine Coopi eest on arusaamatu, pigem oleks tarvis sealt ühendust väljakuga. Kohalike jaoks on väljaku nihutamine kultuurimaja ette keeruline. Bussijaamale siin alternatiivi ei teki. Täna pargivad kõik bussid, ka suured, turuväljakul. Töös näidatud pöörderaadiused ei ole busside jaoks realistlikud.

Lahenduses ei ole jalakäijad siiski esikohal, jõuline parkla tekitab küsimusi. Nii suurel alal saaks parkla paigutada mujale. Parkla probleem laieneb kogu sõlmpunktile ja uue hoonemahu esisele alale.

Kalaturg reisisadamasse ei sobi. Väikevormid ja varjualused järve ääres on õiges mõõdus, kujundatud kaluriküla ja paadikuuri stiilis, justkui flirtides ajalooa. Kogukonnaaia teema pole Mustvees kohane – elanikest on enamusel olemas oma aiamaa. Kortermajadel on näidatud kohas juba praegu peenrad olemas. Ümbritsev ala võsastub ja kasvab rohtu.

Töö peamine sõnum on, et järve ääres võiks sekkuda vähem. Paistab välja teatud ökonoomsus, tänase olukorra kohandamine. Kui eelarvega on kitsas, saab nn vööst alguses valmis teha ainult väikese osa ja järgmises etapis tegeleda peatänava pikendusega ning selle lõpus paikneva terrassiga.

RÜSIJÄÄ

Žürri hinnangul on selles võistlustöös kõike liiga palju ja pakutud lahendus mõjub võõralt ega sobitu Mustveele. Joonistelt on raske aru saada, kus paiknevad hooned ja kus maastik. Suured betoonkastid sümboliseerivad rüsiää ja betooni on kasutatud väga julgelt. Ilmselt on see teostatavuselt üks võistluse kallimaid töid. Betooni kasutamine on õigustatud jõe ääres, kus puidust elemendid tuleb sadamast talveks ära viia. Jõeääre lahendus ongi töö positiivne osa: et autorid on selle koha n-ö üles leidnud ja sellega täpsemalt tegelema. Väikevormid näevad head välja, kuid pigem on need maastikuelemendid kui vajalikud rajatised ja nende vorm Mustveega ei haaku.

TRIIV

Žürii hinnangul on töös küll olemas teatud selgus, kuid autorite ideed upuvad kivikõrbe. Sillutatud ala on lihtsalt liiga palju. Triivi idee teostuses – palgid asetatud sillutise sisse – näeb žürii sarnasust Pärnus Port Arturi taguse Aida ja Ringi tn vahelise ala lahendusega.

Töö on professionaalselt vormistatud, kuid plaanist kumab teatud formaalsust ja n-ö suvalisi jooni, mis mõjuvad kui pintsli tõmbed, ilma veenva põhjendusega. Väljak ei ole piiritletud, lage kiviplats järve ääres on hirmutav. Veetorni juurest ühendus on hea, püütakse siduda peatänavat jõeäärsega. Jalakäija jaoks on tekitatud ringtee. Ristmik on lahendatud ringina, mis rahustab autoliiklust.

Busside liikumine turu alal ja bussipeatuse asukoht tekitavad küsimusi turvalisusest ja pöörderaadiustest. Pakutud kujul ei saa seda lahendada, olemasolev niigi keerukas olukord halveneks siis veelgi. Kultuurimaja ja Coopi kaupluse esine plats on lahendatud vaid sillutisega.

Töös vastanduvad range geomeetria ja triivi motiiv. Autorid ei ole tabanud kohalikku mastaapi ja materjalide valik pole õnnestunud.

VABE

Žürii hinnangul pole lahendus põhjalikult läbi mõeldud ja tundub formalistlik. Kummaline on autorite otsus mitte rõhutada ajaloolist tänavat, vaid luua kunstlikult uus telg. Kõrvale pakutud uus tänav nõrgestab olukorda, olemasolev on palju kvaliteetsem.

Töö põhiidee on vabe. Aga see paikneb nagu kuskil nurga taga - kuidas külastaja aru saab, kus? ja kuidas vabe juurde jõuda? Vabe vorm on huvitav, kuid tehniline teostus ja materjal läbi mõtlemata. Vihma eest kaitset pakkuva varikatusega sellist vormi ette ei kujuta, võibolla võrku imiteeriva kattega saaks seda teostada. Kergkonstruktsioon lendaks tuulega ära, raam peaks olema ankurdatud või tehtud massiivsest betoonist. Lisaks tuleb arvestada lumega, tuisuga. Vabe iseenesest on tore mõte, kuigi motiiv väga ei kannu, sest ajalooliselt pole Mustvees kalasadamat olnud, pigem kauba- ja reisisadam.

Keskväljaku ümber on tühjus ning jääb arusaamatuks, miks on tal selline kuju ja mida seal tehakse. Kuidas väljak ümbritsevaga suhestub?

Spaahotell on tehtud massiivseks, kogu elutegevus viidud kvartali sisse.

Turuplatsil on busside teekond lahendatud ebasobivalt ja töös näidatud pöörderaadiused ei ole busside jaoks realistlikud.

VEELAHKMEL

Žürii hinnangul on töös mitmeid toredaid mõtteid. Väljaku kolme külge pakutud hoonemahud loovad väljaku ümber konkreetse frondi ja see on hea. Plats ise pole kandiline, vaid kiilukujuline ja viitab vanale raudteetammile. Veetorni kõrvale pakuvad autorid uut hoonet.

Nõrgemaks küljeks on liikumine järve äärde – peatänavat pidi tulles satub küllastaja infopunkti taha, mis varjab vaate. See on kõige tähtsam liikumissuund, seega oleks hoonemahtu võinud veidi pöörata. Pakutud turupaviljon ja lava on paigutatud kohta, kuhu need ei sobi, sest samasse asukohta juba rajatakse purskkaevu. Parklat sinna on tehniliselt võimatu teha.

Detailid on olulised ja siin on mainitud näiteks isegi hoonete mätaskatuseid kukeharjamattidega, samas kui suures pildis on mõned olulised otsused jäänud välja joonistamata (näiteks ristmik). Seega on väike kahtlus, kas autorid suudaksid tänavakujundusse ja väljakusse vajalikul määral muudatusi sisse viia. Kas uue hoone esine ala koos ülekäiguga võiks olla väljaku osa?

Autorid on teinud töös nii väga häid kui ka mõned valed otsused. Võrreldes mitme teise võistlustööga on siit rohkem kaasa võtta, kuid kindlasti tuleks mitmete aspektidega edasi töötada.

VEERE KESE

Žürri hinnangul on autorite peamine otsus olnud lagedate alade täitmine võimalikult rohke kõrghaljastusega. Nii on ka keskväljak puid täis istutatud ja suurt väljakuruumi seal enam ei ole. Väljak on siinses lahenduses hoopis rannaala veetorni ümbruses. Seal toimuvad suviti erinevad tegevused ning tornist endast kujuneb kultuurimajakas. Sellele ringlema pandud valgustriip on huvitav mõte.

Mastaap on tagasihoidlikum, sobitub keskkonda. Puude all tekkiv ruum on 3D-vaadatel meeldiv. Puude lisamine järve äärde pikendab ja võimendab puiesteed, kuid puudu on väljakute tunnused ja kvaliteet, kõik on justkui laiali puistatud, killustatud. Katenditega peaks edasi tegelema, liiga suured alad on sillutise all.

Domineerib metsasalu ning kõige selgem objekt kogu rannaalal on parkla. Coopi kaupluse esisele väljakule on lisatud kirsipuude salu, mis mõjub võõralt ja viljapuud vajavad ka täiendavat hooldust. Radikaalne on poe juurest parkla likvideerimine, selle küljele jäetud parkimisala on liiga väike. Busside parklast läbi sõitmine on mittetoimiv lahendus. Busside pöörderaadiusega ei ole arvestatud, bussid parkida ei saa.

Töös jääb puudu suhestumisest kohaliku kontekstiga, lahendus on universaalne ükskõik millises kuurordis. Vaid Peipsimaa elamuskeskus arvestab Mustvee kui asukohaga ja sobib siia hästi.

OTSUS:

Pärast arutelu ja ideekavandite võrdlemist otsustas žürii määrata preemiad järgnevalt:

I koha preemia 9000 eurot võistlustöö MUSTVEE PEENRAD

II ja III koha preemia jagunevad võrdselt kahe töö vahel, á 6000 eurot
võistlustööd KOIDIK ja VEELAHKMEL

Kaks ergutuspreemiat á 2000 eurot võistlustööd MUSTVÖÖ ja VEERE KESE.

Žürii ettepanekud võidutöö edasiseks projekteerimiseks:

- 1) Sellisel kujul ja asukohas statsionaarset lava Mustvee ei vaja; leida alternatiivseid ajutise lava paigutuse kohti koostöös vallaga.
- 2) Mõelda lava asendamisele varjualusega – aga pigem põhja pool, mitte järvevaadet varjavana; kaaluda alternatiive – rattahoidla, kiiged, võrkkiiged, turuputkad (multifunktsionaalsed väikevormid).
- 3) Taimekastide asemel eelistada pinnasesse istutatavat haljastust, et vähendada hoolduskulusid (võivad olla ka tõstetud servadega peenrad); haljastuse paiknemine väljaku ääres on hea.

Võitnud ideekavandite märgusõnad kuulutatakse välja 3. aprillil 2024.

Võitjate avalikustamine toimub 12. aprillil 2024 kell 15.00 Mustvee Kultuurikeskuses (Tartu 12, Mustvee).

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Kullam
Reili Tooming
Marju Soop
Kalle Vellevoog
Jaan Tiidemann
Maarja Kask
Ülle Kunnus